

Een club die verstand heeft van water

De ontwikkeling van stedenbouwkundige plannen in laaggelegen gebied legt grote druk op bestuurlijke samenwerking tussen overheden. Bij een duidelijke rolverdeling leidt dit tot innovatie – niet tot irritatie.

— Frans Oremus

Ergens in 2008 wordt de eerste paal geslagen voor Westergouwe in Gouda. In de wijk komen 4000 woningen die de langverwachte oplossing bieden voor de heersende woningnood in de gemeente.

In een beschrijving van de wijk op internet stelt Gouda te hopen dat met de bouw van Westergouwe 'een strategische positie in de Zuidvleugel van de Deltametropool' wordt verworven. Mooi dus voor de economische ontwikkeling van Gouda.

— Maar de planologische bestemming van Westergouwe kwam niet zonder slag of stoot tot stand. Want waar Gouda enthousiast werd over de strategische ligging zagen Schieland en Krimpenerwaard dit stukje van de 'Deltametropool' vooral als laag gelegen veenweide polder waar heimachines maar beter vandaan konden blijven. Glastuinbouw werd er jarenlang beperkt en deels naar het iets hoger gelegen noordwesten opgeschoven – op advies van het waterschap.

— 'We vinden nog steeds dat de Zuidplaspolder eigenlijk niet geschikt is voor bebouwing', zegt directeur Niek Stijlen van Schieland. 'Maar toen het rijk, de provincie en gemeentepolitiek besloten dat de wijk er moest komen, zijn we gaan meedenken over hoe dat het beste kan, en onder welke voor-

waarden. Inmiddels zijn we redelijk tevreden met het resultaat.' Of Westergouwe ook een bestuurlijke schoonheidsprijs krijgt valt te bezien. Als het aan voorzitter Sybe Schaap van de Unie van Waterschappen ligt waarschijnlijk niet. Recent liet hij publiekelijk weten het gebied waar Westergouwe is gepland als niet meer dan een 'badkuip' te beschouwen: overstromingsgevaarlijk en met gerede kans dat toekomstige bebouwing – net als in Gouda zelf – zal verzakken. Maar rijk en gemeente zouden Westergouwe volgens Schaap in een 'georganiseerde overval' hebben doorgedrukt.

— Volgens Philippine van der Schuyt - projectleider van Westergouwe namens de gemeente Gouda - is er geen sprake geweest van een overval. 'In dit project is juist door alle partijen langdurig en constructief gezocht naar oplossingen om te kunnen bouwen op deze laaggelegen locatie. Door waterschap, gemeente en rijk.'

— De niet zo gebruikelijke interesse van het rijk voor de Goudse nieuwbouwlocatie was het gevolg van het feit dat de polder aanvankelijk nog in het Groene Hart lag en de ministeries VROM en Verkeer en Waterstaat huiverig stonden tegenover grootschalige bouwplannen. In 2002 dreigde toenmalig VROM-minister Kamp zelfs met een bestuur-

lijke aanwijzing wanneer er in de visie voor de Zuidplas niet eerst een aantal vragen ten aanzien van de waterhuishouding werd beantwoord en ook provincie en waterschap nadrukkelijker werden betrokken. Van der Schuyt: 'Hierop is in goed overleg een plan opgesteld van door de gemeente te nemen maatregelen. Kamps opvolger, minister Dekker, heeft daar nog randvoorwaarden aan toegevoegd die door het waterschap waren ingebracht. En uiteindelijk vinden wij dat het project er alleen maar beter van is geworden.' Van der Schuyt zegt de commotie niet te snappen. Wij hebben goed samengewerkt met alle betrokken partijen. Natuurlijk wisten wij dat het waterschap van het begin af aan tegen bebouwing op deze locatie was. Maar nadat democratische besluitvorming had bepaald dat Westergouwe van de grond kon komen, hebben wij niet anders meegemaakt dan dat het waterschap zich constructief opstelde.'

— Van der Schuyt vindt niet dat er sprake is van onduidelijkheid in de bestuurlijke bevoegdheden van de verschillende overheden. 'Misschien', zo voegt ze eraan toe, 'dat er wat onduidelijkheid bestaat tussen de waterschappen en de Unie van Waterschappen.'

— Maar volgens Stijlen is er geen sprake van onduidelijkheid tussen zijn waterschap

en de unie. 'Wel van verschillende posities. Als waterschap hebben wij als taak in adviserende zin mee te praten over plannen van gemeente en provincie, ook als we het met die plannen niet helemaal eens zijn. In het uiterste geval kunnen we onze goedkeuring onthouden, maar in de praktijk is dat weinig productief. De Unie heeft daarentegen een veel bredere afweging te maken. Ze wijst in ruimer verband naar de gevaren van de verwachte zeespiegelstijging gecombineerd met klimaatverandering, en wil niet dat met de bouw van Westergouwe een precedent ontstaat voor woningbouw in veengebieden. Zo begrijp ik althans de uitspraken van Schaap.'

— Als belangrijkste instrument in de sturende rol van het waterschap ziet Stijlen de wattertoets - die voor Westergouwe het komende halfjaar zal plaatsvinden. Veel van de adviezen van het waterschap worden in het bestemmingsplan meegenomen, en hij verwacht niet dat Westergouwe op die toets zal stranden. 'Er moet nog onderzoek worden gedaan naar de waterbergingscapaciteit, de veiligheid van waterkeringen en de bodemstabiliteit. De uiteindelijke maatregelen - zoals een verhoogd vloerpeil en bouwen via het cascade- of half-cascademodel - zullen duur uitpakken voor de gemeente. Maar Gouda heeft het rijk laten weten dat de financiering haalbaar is.'

— Mede op grond van de ervaringen in de volgebouwde Randstad probeert waterschap Groot Salland preventief in te spelen op de uitbreidingsbehoefte van gemeenten. In het eigen - 120.000 hectaren tellende - gebied zijn 2000 peilbuizen geplaatst om de grondwaterstand te meten. Zo kan integraal beheer worden losgelaten op het gebied en rekening worden gehouden met het naastgelegen waterschap Veluwe - de stad Zwolle staat onder invloed van Veluwe kwel.

— Volgens sectorhoofd waterbeleid Chris Griffioen van Groot Salland is het aan te raden om te anticiperen op gemeentelijk, planologisch beleid. 'Doordat we met behulp van de peilbuizen de waterstand exact in kaart hebben gebracht is voor alle gemeenten duidelijk waar wel en niet gebouwd kan worden.' Volgens Griffioen staan gemeenten na de wateroverlast in de jaren negentig überhaupt meer open voor wateradviezen. 'Mijn ervaring is dat de samenwerking tussen waterschap en gemeenten aanzienlijk is verbeterd. Nog altijd speelt de vraag wie er verantwoordelijk is voor het waterbeheer in de stad - in het Westen sterker als gevolg van de druk op de ruimte. Vroeger beriepen overheden zich nogal eens op het 'gele boekje', waarin de verdeling van bestuurlijke verantwoordelijkheid tussen provincie, gemeente en waterschap is geregeld. Vaak als excuus om niet met elkaar

te praten. Als waterschap hebben wij zo'n tien jaar geleden bedacht dat het geen zin heeft je zo formalistisch op te stellen. We zijn ons gaan profileren als club die verstand heeft van water en andere overheden kan helpen verstandige keuzes te maken, zonder dat het altijd duur hoeft te worden. En soms geld kan besparen door innovatie of preventieve maatregelen. Om een voorbeeld te geven: we waren in Deventer vroegtijdig betrokken bij de plannen voor de wijk De Vijfhoek, waar de gemeente aanvankelijk traditioneel wilde bouwen. Wij wezen op de hoge waterstanden in delen van het gebied. Vervolgens is onderzoek gedaan naar de gevolgen van de bouw op de waterstand. Hieruit kwam de aanleg van een drainage-systeem op hoog niveau naar voren als oplossing, waarmee extreme situaties kunnen worden opvangen. We zijn in een steeds vroeger stadium in overleg met gemeenten over bouwplannen. Vaak al voordat de locatiekeuze wordt gemaakt. Dat is grote winst ten opzichte van vroeger.'

— Bron: *Waterstad westergouwe antwoord aan de minister van Vrom, sept. 2004.*